

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta umění a architektury

Monumentum Jana Wericha

Bakalářská práce

Studijní program: N8208 – Design
Studijní obor: 8206T123 – Design prostředí
Autor práce: **Barbora Jarošová**
Vedoucí práce: doc. Mgr. Jaroslav Brabec

Zadání

Zde svázat oficiální zadání s razítkem

Prohlašuji, že byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tom- to případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem. Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

V Liberci, dne 13.1.2017

.....
Barbora Jarošová

Obsah

Zadání	1
Obsah	3
Seznam výkresů a fotografií	5
Nomenklatura	6
Abstrakt v českém jazyce	8
Klíčová slova	8
Abstract in english	9
Key words	9
Úvod	10
Vykreslení postavy v památníku	12
Komunikace	12
Hodnota přátelství	13
Emigrace do USA	14
Návrat domů	15
Korespondence V+W	16
Personifikace Jana Wericha	16
Environmentální design	17
Instalace	18
Materiál a jeho podoba	24
Oceán	25
Kotvení skel	27
Možnosti lepidel, tmelů a silikonů	27
1. Transparentní silikon	27

2. Akrylátový tmel	27
3. Konstrukční lepidlo 60A.....	28
4. Mamut glue crystal	28
Požadavky na lepidla	29
Podklad	30
Práce s textem	31
Technologické možnosti	33
Inkoust tištěný přímo na skleněnou desku	33
Inkoust tištěný na folii s efektem pískování	34
Neviditelný UV inkoust.....	35
Pískování skleněných destiček	35
Práce se světlem a stínem	37
Zdroj světla	37
Finální podoba	40
Použité materiály	40
Závěr	42
Seznam zdrojů a citované literatury	43
Bibliografie	45

Seznam výkresů a fotografií

Obrázek 1: Jan Werich "O svobodě" [A]	10
Obrázek 2: Jiří Voskovec a Jan Werich [B]Korespondence V + W	15
Obrázek 3: Technický náčrtek kyvadla.....	19
Obrázek 4: Skicy, myšlenkové pochody, podněty, postřehy	20
Obrázek 5: Návrhová část.....	21
Obrázek 6:Návrhová část.....	22
Obrázek 7:Návrhová část.....	23
Obrázek 8: Sklo jako materiál	24
Obrázek 9: Rozmístění plochých skel	25
Obrázek 10: Provnání skel, Optiwhite vs Float [D]	26
Obrázek 11: Ideální podklad, hladký beton [F]	30
Obrázek 12: Pavel Büchler, 'Hot Air (Projet pour un idée)', 2007 [G]	31
Obrázek 13: Pavel Büchler, Eclipse, 2009 [H].....	32
Obrázek 14: Pavel Buchler, High Seas Short Waves Deep Sorrow Long Silence, 1996, [I]	32
Obrázek 15: Inkoust tištěný na folii s efektem pískování.....	34
Obrázek 16: Ukázka pískování na skleněnou destičku.....	36
Obrázek 17: Světlo a stín v přírodě	37
Obrázek 18: Mock-up skleněných desek bez vypískovaného textu	38
Obrázek 19: Pískované sklo se světelným zdrojem.....	39
Obrázek 20: Statická vizualizace díla.....	40

Nomenklatura

¹ <u>Anagram</u>	přesmyčka
² <u>Optiwhite</u>	sklo, používá se především ve formě skleněných desek. Je „očistěné“ o výraznou zelenou barvu v hraně, kterou má sklo takzvaně floatové.
³ <u>Float</u>	sklo, též ve formě skleněných desek. Výrazně zelené nejen v hraně ale i na ploše desky.
⁴ <u>Mock-up</u>	model, zmenšenina práce.

Děkuji v první řadě vedoucímu své bakalářské práce Jaroslavu Brabcovi za odborné vedení, užitečné podněty, připomínky a rady k mé práci. Dále děkuji všem, kteří mi přispěli pomocí či podporou, tedy svým rodičům, bratrovi, i všem přátelům.

Abstrakt v českém jazyce

Práce pojednává o životě Jana Wericha, jeho díle. Zachycuje významné momenty a zvraty a pomocí designu jej přetransformává do fyzického objektu, jenž je základním stavebním kamenem bakalářské práce. Cílem bylo vytvořit připomínku, památník autorovi, jenž mne provází celým mým životem a přímo či nepřímo jej ovlivňuje.

Během celého svého studia jsem se učila dívat. Dívat se na osoby, situace, názory a věci kolem zcela odlišně. Snažit se proniknout do hloubky dané problematiky, utvořit si vlastní pohled na situaci a hlavně formu zpracování. Určitou vlastní reakci, která má daný problém vyzdvihnout. Má v divákovi vyvolávat otázky a nechat jej do ní proniknout a formovat jeho vlastní názory a pocity.

Hovořit o tom, že jsem se snažila při tvorbě díla dosáhnout naprosté objektivity, by bylo více než troufalé. Už samotný výběr tématu byl zcela subjektivní. Snažila jsem se však jednotlivé momenty a bolesti jeho života umístit do instalace, nijak je nehodnotit a utvoření názoru nechat na každém zvlášť.

Klíčová slova

Jan Werich, Jiří Voskovec, Korespondence V+W, Památník, ploché sklo, pískování, světlo, stín, oceán, vzdálenost, odloučení, jednoduchost komunikace, cenzura.

Abstract in english

The thesis discusses the life and works of Jan Werich. It captures significant moments and turning points, and, using design, it transforms them into a physical object, which is the cornerstone of the Bachelor's thesis. Its aim was to create a reminder, a memorial to a person who has been guiding me through my whole life and has influenced it, be it directly or indirectly.

During the whole of my studies, I have been learning to look. To look at the persons, situations, views and things around me in an entirely different way. To try and acquire an in-depth understanding of the issue, to gain my own perspective on the situation and, first and foremost, on the form of representation. A certain individual response to highlight the issue in hand. One that will raise questions with viewers and let them immerse themselves in it, forming their own opinions and impressions.

It would be rather bold to state that I tried to achieve absolute objectivity in producing the work. Indeed, the selection of the topic itself was purely subjective. Yet I tried to place all the individual moments and pains of his life in the installation, not to assess them in any way, and let everyone form their own opinion.

Key words

Jan Werich, Jiří Voskovec, Korespondence V+W, Monument, flat glass, sandblasting, light, shadow, ocean, distance, separation, intricate communication, censorship.

Úvod

Dodnes si pamatuji, jak jsem poprvé na České televizi 2 viděla záznam pořadu z Československé televize z roku 1968. Vystupoval v něm tehdy Jan Werich a předčítal z knihy Jana Masaryka, syna Tomáše Garriqua Masaryka – zakladatele československého státu. Celý tento pořad nesl název „O svobodě“.

Cituji: *„Já nevím, snad by se dala dodat ještě tadyhle jedna zajímavá myšlenka: „Někdy si myslím, že jsme udělali velikou chybu, když jsme nechali o svobodě mluvit jenom básníky a táborové řečníky. Básníci nedefinují věci moc přesně a už vůbec nedefinují věci jasně táboroví řečníci. O svobodě jsme měli nechat mluvit učitele. Děti se měly učit o svobodě“*

Obrázek 1: Jan Werich "O svobodě" [A]

ve škole. Docela vědecky, tak jako se učí číst a psát a počítat. A měl to být povinný předmět. Náramně povinný. Každý den měli jsme je učit, že svoboda není jenom taková ta láska páška a vlast' - mast', že to není jenom to básnické volání po křídlech, měli jsme je učit, jaký je rozdíl mezi skutečnou svobodou a anarchií. Jak svobodu je třeba vždycky spojit s kázní. Jak každý může dělat, co chce, jen pokud přitom nešlape sousedovi na kuří oko. Jenže s lidma je těžko. Dovedou si věci vážit plně, jenom když je na chvíli ztratili. To platí o svobodě zrovna tak jako o všem ostatním. Dokud vám někdo nestojí za zády a nepoloží vám revolver mezi lopatky a nediktuje vám, co máte psát a říkat a učit, nevíte opravdu, jaká je to veliká věc, když smíte psát a říkat a učit, čemu sám věříte. ' A to je ten vzkaz, ' . [1]

Vzpomínám, že čtení netrvalo více než deset minut. Deset minut je v celém životě lidském přeci jen zanedbatelný časový úsek. Takových desetiminutovek v životě máme a nikterak nás neovlivní, ba si je ani neuvědomíme. Tahle desetiminutovka pro mne ale byla zcela zásadní. Viděla jsem v ní staršího muže s tváří plnou zkušeností, bolesti a životní moudrosti, kterou za celou tu dobu posbíral. Viděla jsem, jako kdyby se sám stával součástí toho, co právě čte. Hovořil o svobodě ve své vlastní absolutní nesvobodě.

Osobně mám pocit, že se na ni často zapomíná. Bereme ji jako samozřejmost a z minulosti vzpomínáme jen to pozitivní. A přitom právě historie by nám měla být tou nejlepší a nejzkušenější učitelkou.

Často jsem slýchávala své prarodiče hovořit o minulých režimech a nikdy jsem z nich neměla pocit, že by na tu dobu vzpomínali negativně. Vždyť přeci nemohli být tak lhostejní a museli cítit a vidět křivdy, které byly páčány. Ano, museli si jich být vědomi. Tak čím je tedy způsobeno to pozitivní vnímání? Kladla jsem si otázku pořád dokola.

Pravdou ale je, že vzpomínají jen na to pozitivní, pochopitelně. Byli mladí, krásní, nerozvášní, zamilovaní, zdraví. A je to vlastně asi dobře. I já budu jednou s úsměvem na tváři a hřejivým pocitem u srdce vyprávět svým vnoučatům o tom, co jsem v mládí prožívala. Pak jsou tu ale jasná fakta a skutky, které hovoří sami o sobě a na ty bychom pochopitelně zapomínat neměli. Mé dílo by tedy mělo být především o svobodě. I proto jsem si osobu Jana Wericha zvolila. Jako dítě jsem milovala jeho pohádky a vyprávění, jako mladá žena vnímám jeho životní moudrost a je mi v mnohých ohledech i on velkým učitelem.

Vykreslení postavy v památníku

Stojí přede mnou velká věc, cítím to. Mám možnost zvolit si své vlastní téma pro absolventskou práci a tato skutečnost mne naplňuje vzrušením. Hlavou se mi honí tolik myšlenek, které se snažím pomyslně odchyťovat a vyobrazovat si je ve svých představách a přemýšlet nad jejich hlavním cílem, myšlenkou a formou.

Netrvalo dlouho a najednou mne napadlo věnovat tuto práci člověku, jenž je mi co do genetické informace naprosto cizí, ale i přesto jsem jej už jako malá holka považovala za dědečka, kterého jsem nikdy nepoznala. Jako dítěti mi vyprávěl jeho hlas pohádky, jako dospělé ženě se mi stal inspirací a i přes to, že jsem nikdy neměla a nebudu mít možnost s ním setkat, stále nese místo v mém srdci.

Komunikace

Stala se důležitým tématem při tvorbě práce. Klíčovými slovy byla komunikace x nekomunikace a nejednoduchost komunikace. Způsob, jakým komunikujeme, dotváří osobnost každého z nás a stává se jeho součástí. Definiuje naši momentální náladu, stav mysli, ale i celkový projev a dojem, který na okolí utváříme.

Verbální, nonverbální, vizuální, emailová. Je tolik druhů způsobu komunikace, které dnes známe, denně používáme a možná ani dostatečně nevnímáme, jakou sílu a moc tato komunikace v našem běžném životě má a jakou svobodu nám nabízí. Způsobů, jakými se můžeme projevit, je nespočetné množství. Můžeme se potkat a popovídat si. Můžeme si zatelefonovat kdykoliv nás napadne. Můžeme si psát, pokud jsme daleko. Můžeme se i vidět a jakákoliv vzdálenost nám nebude překážkou. Věda a technika jde neskutečně dopředu a umožňuje nám způsoby komunikace, které ještě i před několika desítkami a stovkami let se zdály být zcela utopické.

Všechny tyto výdobytky moderní doby mne však neustále rmoutí. Sama se stávám jejich obětí a svou vlastní komunikaci s okolím častokrát shrnu jen do dvou holých vět. „Ahoj, jak se máš?“ s věčnou odpovědí: „Dobře.“. Dere mne to a trhá na kusy, kolik slov a vět jsme si neochotni věnovat a jako bludné duše chodíme po ulici s hlavou křečovitě sklopenou do displejů mobilních telefonů a ve své největší sociální izolaci si připadáme obklopeni všemi svými přáteli. Stávají se z nás ke všemu lhostejná těla bez duše.

Jsme oběťmi informací, které k nám plují skrze naše elektronická zařízení, a slepě jim věříme a zapomínáme si utvářet vlastní názor. Připadáme si hrdinně, když jsme schovaní za svou internetovou přezdívkou, zatímco vkládáme radikální příspěvky. Hodiny a hodiny sledujeme a vkládáme do internetových diskuzí místo toho, abychom vyšli ven, nadechli se a alespoň na chvíli žili tím krásným „tady a teď“. Myslím, že i pan Werich by se rmoutil a bylo by mu smutno z toho, jakým způsobem plýtváme svým drahocenným časem.

Vždyť právě on byl ve své komunikaci mnoha situacemi a režimy tak omezen a formován, že by byl právem hrdý na to, s jakou volností a svobodou se dnes můžeme projevovat. Jak asi musí být herci, který nesmí hrát? Jak se asi cítí spisovatel, který nesmí vydávat své knihy? Jaký je to pocit být daleko od svých přátel a nemoci si společně otevřeně pohovořit nebo psát?

Tato skutečnost dokáže být opravdu frustrující a pocit bezradnosti, který přináší, si ani zdaleka neumím představit.

Hodnota přátelství

Ano, je to právě hodnota přátelství, která je s verbální bariérou úzce spojená. Často si říkám, zda jací by byli Werich s Voskovcem přátelé, kdyby nenastalo ono dlouhé odloučení? Byl by jejich vztah mnohem hlubší a hlubší úměrně se vzdáleností, která je dělila? Jak by asi vypadaly výsledky jejich spolupráce, kdyby mohla nadále pokračovat?

Možná bych pro neměla opomenout zmínit nějaká historická fakta. Jiří Voskovec se s Janem Werichem seznámil při studiích na gymnáziu v Praze a v roce 1926 společně vstoupili do avantgardního Osvobozeného divadla. Jejich společný a neuvěřitelně doplňující se humor jim umožňoval vtipnou formou reagovat na současnou politickou situaci, zobrazovat současné sociální problémy a protifašistické názory. Tím se ale znelíbili současnému režimu a v roce 1938 museli divadlo zavřít.

Emigrace do USA

Zcela logickým krokem tak byla emigrace do Spojených států amerických, kam společně odjeli v roce 1939 a zůstali zde celých šest let až do konce Druhé světové války. Zde se spolu s Jaroslavem Ježkem snažili objevit všemožná uplatnění. Nejprve žili v bídě a z drobných honorářů. Velkou bariérou jim byla neznalost anglického jazyka, která je obzvláště v divadle velmi důležitá. Společně se tedy jali studovat a učit se více cizí jazyk, aby mohli sehnat nějaké lepší uplatnění. Neustále přepisovali své stále hry, chodili na schůzky a neztráceli naději. Nakonec si tak po dlouhých šesti letech plných různých a často nešťastných angažmá v americkém divadle, zahráli na Broadwayi.

V roce 1940 je také oslovila společnost BBC v souvislosti s propagandistickým vysíláním do Československa. V květnu následujícího roku si po úspěšně první nahrávce společnost vyžádala ještě celkem jedenáct dalších, což se pro ně stalo jistým zdrojem příjmů. Nakonec se jim podařilo odjet do samotného Hollywoodu, kde ale z dalšího angažmá nakonec sešlo a oni se tak vrátili zpátky do New Yorku, kam za nimi přijeli i jejich rodiny. 1. ledna 1942 zemřel po dlouhé nemoci Jaroslav Ježek, což oba umělce velmi zasáhlo.

Dále ale pokračovali v práci pro BBC a také pro OWI. Téměř přesně šest let poté, co přistáli v New Yorku jako česky mluvící komedianti na útěku, se jim podařilo, po čem toužili již od počátku - uspěli na Broadwayi a dokonce v Shakespearovi. Jejich spokojenost umocnil ale i konec války v Evropě, osvobozením Prahy 8. Května. To byla také událost, kterou komentovali ve svých pořadech pro BBC a OWI. Celkový počet odvysílaných pořadů za období 1941 - 1945 bylo nakonec několik set. Werich s rodinou se vrátili do Prahy v září 1945 a Voskovec se zdržel o necelý rok a pokračoval v práci pro rozhlas.

„Neboť jsem rád, že jsem naživu. Že žiju, dýchám, že miluji, že doufám, že pochybuji, že sním, pláču, směju se, že se bojím, že mám roli na tomto velkém bláznů divadle. Už aby bylo jaro, Mistře, a zima byla šťastně za námi.“

(dopis Jana Wericha panu Williamu Shakespearovi z knihy Falstaffovo babí léto) [6].

Návrat domů

I po návratu Jiřího Voskovce se pokusili obnovit Osvobozené divadlo, ale současné společenské poměry nebyly politické satíře příliš nakloněny. Celá společnost se také posunula „doleva“ a pokud by chtěli pokračovat v nastaveném duchu, museli by kritizovat to, za co v předchozích letech bojovali. Voskovec zde tedy pracoval necelé dva roky. Poté se rozhodl odjet do Paříže, kde založil a provozoval Americké moderní divadlo.

Na Spojené státy však neustále myslel, a tak se rozhodl koncem 50.let odstěhovat zpět, kde dále žil až do své smrti. Živil se zde především jako divadelní a filmový herec a dostalo se mu velkého uznání.

Tím se dostáváme k další a zcela zásadní kapitole životů nejen Jiřího Voskovce, ale také Jana Wericha. Nastává téměř nadobro jejich odloučení. Dalších 35let se budou vídat jen zcela vzácně a veškerá komunikace bude formovaná jen pomocí dopisů. Ale ani tato skutečnost neměla na hodnotu a sílu jejich přátelství takový vliv, aby si ani po několikaletém shledání nepadli do náruče a neměli pocit, že je to jen týden, co se naposledy viděli. Ve svých dopisech zůstali navždy spolu a my jsme právě díky těmto dopisům skvěle informováni o jejich největších radostech, starostech a všem co život přináší.

Obrázek 2: Jiří Voskovec a Jan Werich [B]Korespondence V + W

Korespondence V+W

Velikou řadu let vzájemná korespondence Jiřího Voskovce a Jana Wericha byla jediným pokračováním jejich předválečné literární spolupráce. V jejich dopisech se odrážejí nejen soukromé radosti a starosti, nýbrž jsou v nich rovněž zachyceny jejich úvahy o životě a smrti, jejich filozofie, jejich názory na svět a na veřejné dění, a v neposlední řadě i jejich politické úsudky, ať už psány ezopsky, (...) anebo otevřeně při Werichových cestách na západ. [7].

A tak tedy není divu, že jejich dopisy daly vzniknout třísvazkovému dílu s názvem Korespondence V + W. Autoři sami počítali s tím, že bude jejich dílo vydáno, jelikož to sami v dopisech zmiňují. Byl to také jediný možný a logický způsob jejich vzájemné komunikace.

Personifikace Jana Wericha

Nad otázkou, jakou podobu by měl mít v památníku Werich, jsem polemizovala poměrně dlouho. To, jak jej ne zcela popisně zhmotnit, jsem si stanovila jako hlavní cíl. Věděla jsem, že potřebuji najít cestu, pomocí které jej zobrazím a nepoužiji přitom žádný z obrazových prostředků – vykreslení jeho podobizny – nebo přímí popis, že se o takový památník jedná.

Jako naprosto logickým prostředkem se mi stalo zobrazení jeho podoby pomocí jedním z jeho vlastních děl. Které by to ale mělo být? Nějaké notoricky známé, aby divák poznal, o čem se jedná? To však zcela nevykresluje nikterak jeho osobnost. Přišla tedy na řadu ona zmíněná Korespondence V+W.

Je to jediné dílo, které Jana Wericha zobrazuje tak, jaký skutečně byl, a pomohlo mi zhmotnit jeho osobnost v mých niterných představách. Nebylo tedy divu, že se samotná korespondence stala součástí památníku, jelikož splňovala mé základní kritérium. Tím bylo vykreslení jeho osoby tak, jaký skutečně byl. Zhmotnit jeho názory, pocity a myšlenky. Zobrazit ho tedy způsobem, aby nebylo pochyb, že se jedná o památník Jana Wericha a přitom tuto skutečnost divákovi nijak popisně nesdělovat. Zároveň ukázat pravou hodnotu přátelství, která je nám možná až tolik cizí.

Oba autoři obohatili český jazyk o mnoho výrazů. Jazyk, kterým byli nuceni psát, dal vzniknout skutečně zajímavým anagramům¹ a přesmyčkám.

Environmentální design

Častokrát jsem během svého studia dostávala otázku, co že je vlastně environmentální design a čím se zabývá? Upřímně jsem tuto otázku neměla příliš ráda, jelikož se v mé odpovědi povětšinou nesetkala úplně se zcela jasným pochopením tazajícího.

Mám pocit, že slovo design je ve společnosti spojen s něčím, co je estetické, oku lahodí, je určitým způsobem účelné a praktické. Což je případem designu produktového. Vidíme různě tvarované produkty, které se skvěle vyjímají na stránkách moderních katalogů a časopisů. Stačí je spojit s použitím moderního grafického designu v nové formě a rázem jsou katapultovány směrem vzhůru. Každý den jsou nám na očích, předváděny v periodikách, podprahově zobrazovány všude, kam se jen mihneme. Anebo vůbec ne. Máme je rádi či nikoliv.

Environmentální design, jakkoliv neuchopitelně to zní, je spíše designem pro duši. Alespoň tak ho vnímám já. Snažíme se pracovat se všemi divákovými smysly. Rozhodně se nesnažíme jen vyvolávat příjemné pocity z pohledu na estetický objekt. Estetika je v tomto případě častokrát záměrně potlačena a hlavním stavebním kamenem se stává myšlenka. Informace, kterou chceme pomocí různých prostředků sdělit. Pracujeme s obdobnými materiály jen úplně jiným způsobem.

V této závěrečné práci se tak snažím demonstrovat environmentální design v praxi a využít všech možných prostředků smyslového vnímání člověka.

Instalace

Nacházím se v místnosti bez oken nebo snad s nimi? Pokud zde jsou, jsou zatemněná a není skrze ně nic vidět. Do prostoru neprostupuje ani paprsek denního světla. Jediným světelným zdrojem jsou dvě kyvadla, která se pomalu pohupují ze strany na stranu, ale nikdy se nesetkají.

Jejich pohyb je daný vahou závaží skoro tak, jako tíha, kterou si nese na svých bedrech každý z nás. Pohupují se ze strany na stranu, jakoby se jedno druhého chtěli dotknout, setkat a propojit se. To se jim ovšem nikdy nepodaří. Setkávají se jen letmé dosvity dopadajících světél. Což jest jejich jediný možný prostředek setkání.

Stejně jako setkání - nesetkání dvou přátel, kteří jsou neustále střeženi cenzurou a rozdělováni nekonečným oceánem. Není náhodou, že jedno z kyvadel má tak představovat osobu Jana Wericha, kyvadlo druhé Jiřího Voskovce.

Svým pohybem osvětlují skleněné desky, které jsou ve tmě tak nepatrné. Vnímám jen modrý pás skleněných hran, které vytváří jakousi časovou osu, prostor, bariéru, ale zároveň lineární rovinu, která spojuje a oceán, který dělí. Zvolený materiál není zcela náhodný. Díky sklu se mi podařilo vyjádřit určitou „křehkost“ a průhlednost dopisů, kterou v sobě díky „procesu cenzury“ nesou. Vyjadřuji ji také rozmístěním tabulek, které není nikterak náhodné. Umístěním skel těsně za sebe se snažím vyjádřit jakousi vlastní revoltu proti cenzuře, kdy tak nesouhlasím s narušováním cizího soukromí a potřebuji upozornit, že ač skleněné, průhledné a „snadno čitelné“ tabulky, znečitelněji tím, že je řadím tak blízko za sebe. Dalším aspektem je rozdělení, vzdálenost, oceán a moře, které oba autory dělí, která zároveň přirozeně plyne z rozmístění desek, která dotváří pás, vzdálenost, mořskou hladinu.

Ani zvolený počet skel není nikterak náhodný. Zvolila jsem korespondenci od roku 1976 až do roku 1980, kdy Jan Werich zemřel, která mi přesně definovala počet tabulek. Toto období života Jana nebylo nikterak veselé. Vyrovnával se s nařčením z podpisu Anticharty v roce 1977, s těžkou depresí, špatným zdravotním stavem sebe a svých blízkých, psychickou chorobou a následným úmrtím ženy Zdenky.

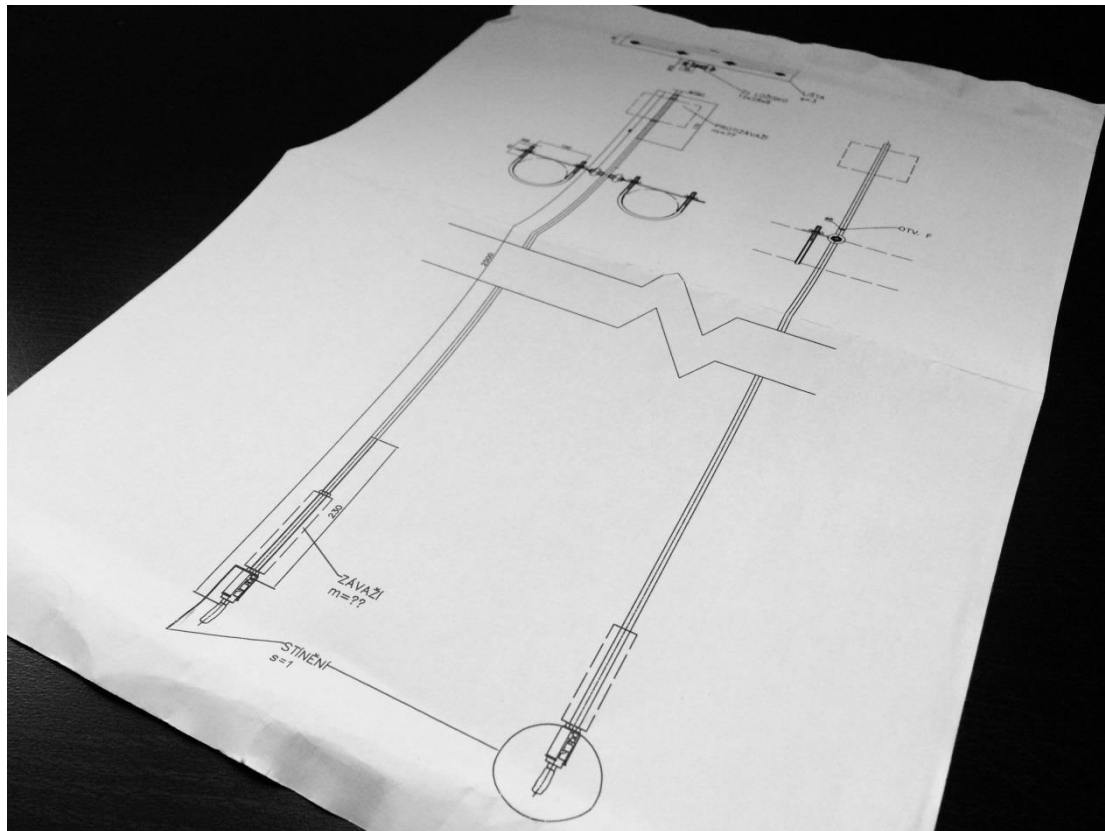
Vnímám jen ostré světlo z kyvadel a stíny, které se jako negativy promítají na stenu přede mnou. Stránky korespondence vidím tak jasně, ale nikdy je nejsem schopna zcela přečíst. Mám pocit, jakoby se mě kyvadla lákala a snažila se mne vtáhnout do děje, textů a příhod. Provokují a zobrazují, ale nikdy mě zcela nenechala číst ony dopisy celé. Vidím tedy záblesky korespondence, popis životních myšlenek a

názorů, světelné útržky, které personifikují ten statický pás v osobu člověka – Jana Wericha.

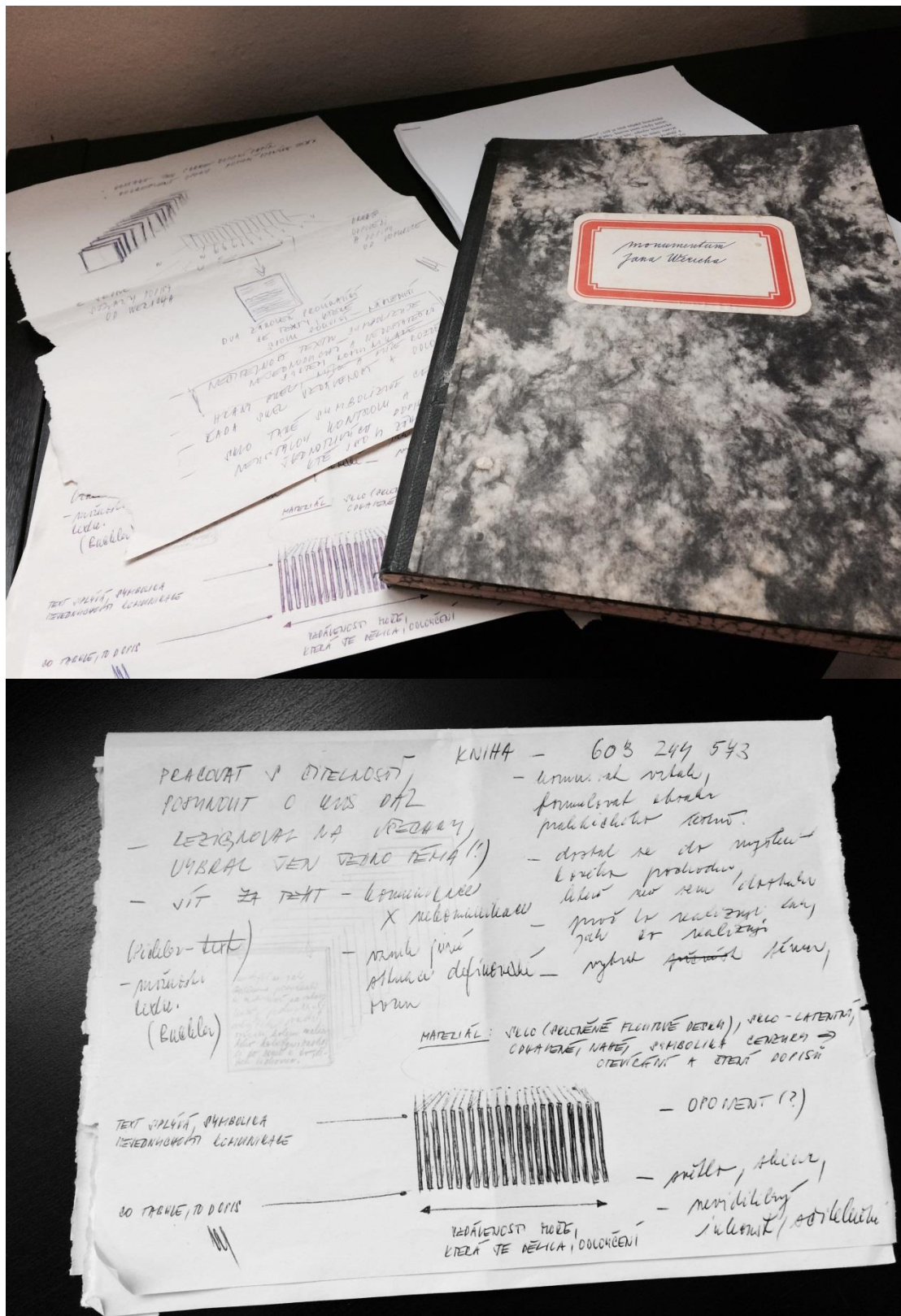
Celou situaci dokresluje zvukový podkres načené a chaoticky sestříhané korespondence, jenž dotváří celou situaci a má přímou návaznost na pohyb světla a rytmus promítání. Ženský robotický hlas-y má být jakýmsi kontrastem k oběma mužským autorům a zároveň navazuje na cenzuru, která podobná čtecí zařízení a prostředky používala. Záměrně se tak hlas-y nestávají přímou kopií hlasů obou autorů, ale jsou tak technické, kontrastní až nepříjemné. Pod oběma hlasy je slyšet podkres moře.

Kyvadla se stále pohupují. Paprsky vyzařujícího ostrého světla se vždy jen letmo dotknou pomalu ustupujících paprsků světla druhého. Se stejným odhodláním a touhou, která však není nikdy naplněna. Už je až příliš pozdě na jakoukoliv naději na změnu. Kruh se uzavírá, kyvadla postupně zpomalují svůj pohyb až do úplného zastavení. Se stejnou samozřejmostí jako nemilosrdně tikající hodiny každého z nás. Zvuková smyčka stále zní.

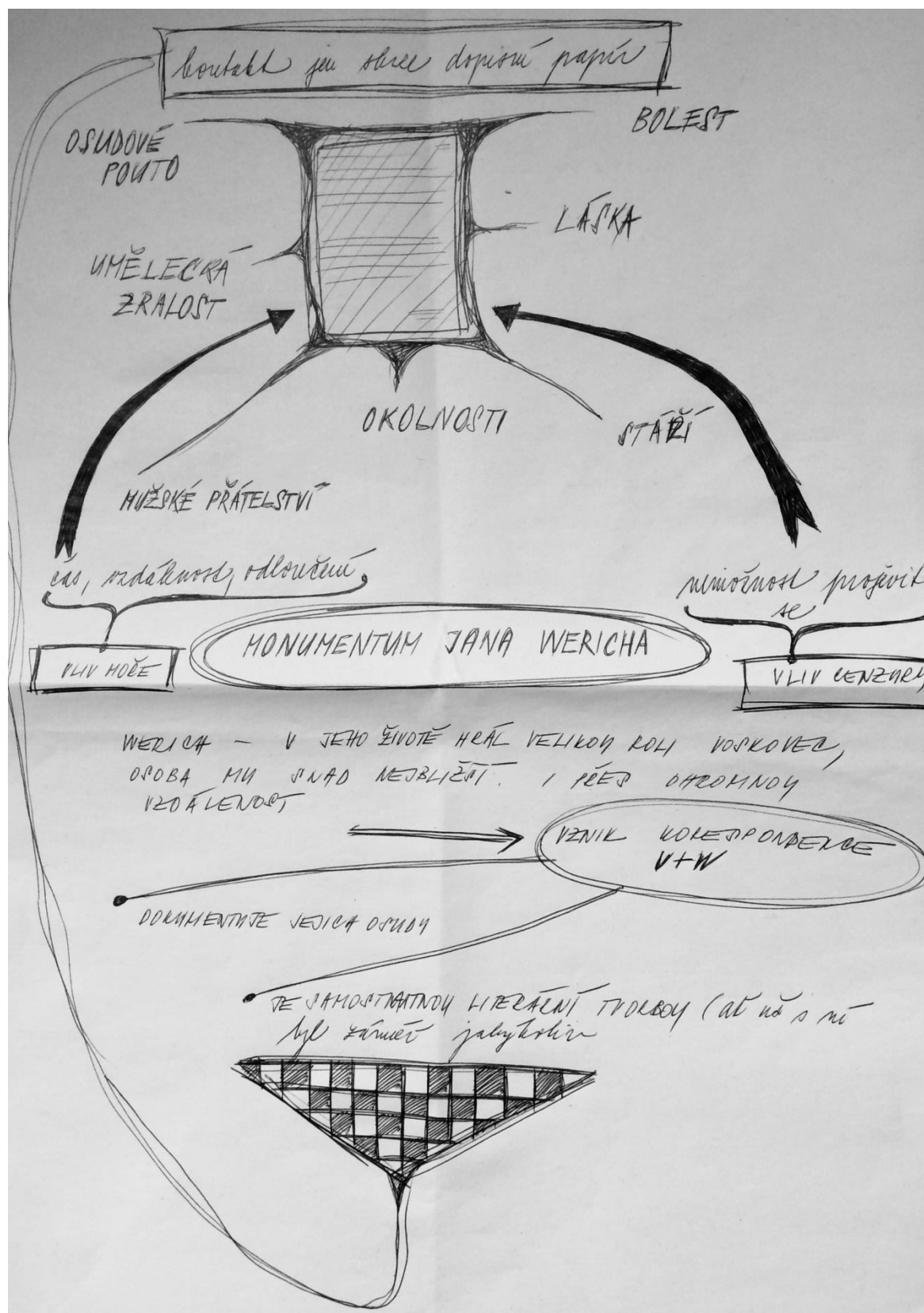
Objekt je najednou opět zcela statický, zůstal jen oceán a útržky textů, které se na stěně ve zbytku odráží.

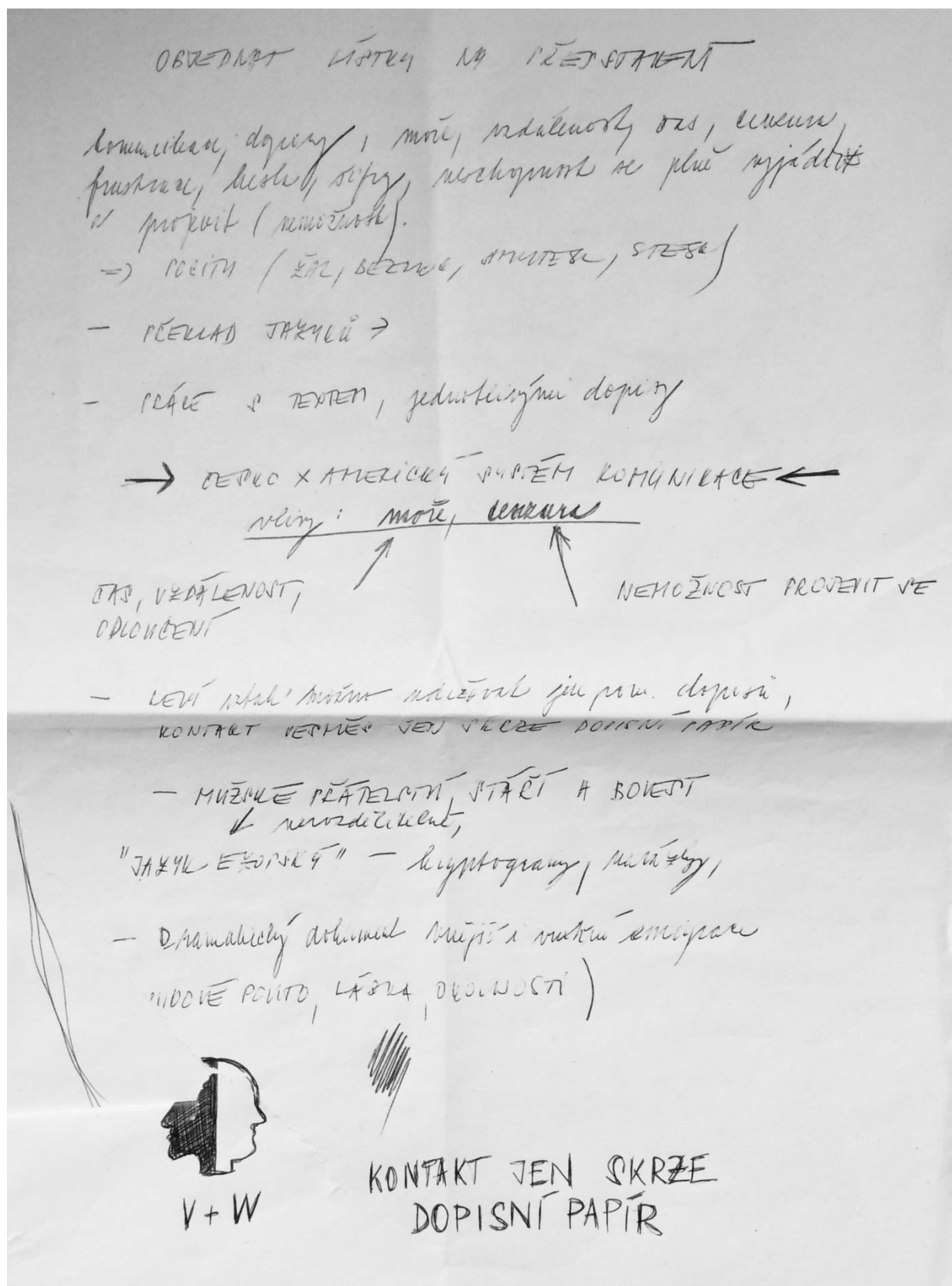
Obrázek 3: Technický náčrt kyvadla

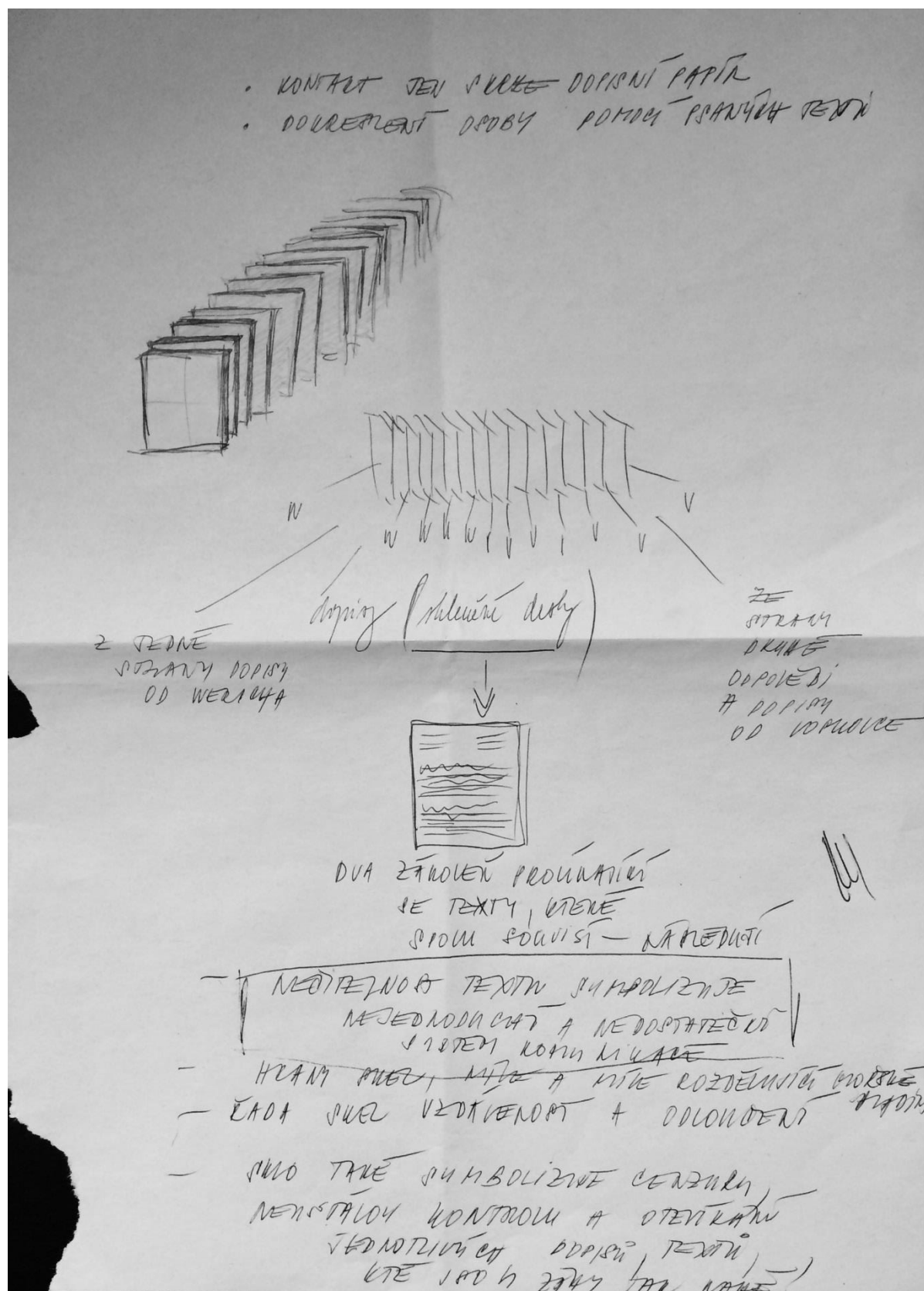
Obrázek 4: Skicy, myšlenkové pochody, podněty, postřehy

Obrázek 5: Návrhová část

Obrázek 6: Návrhová část

Obrázek 7: Návrhová část

Materiál a jeho podoba

Svoboda slova je hlavním pilířem této práce. Její pravou hodnotu si nejsme schopni plně uvědomit do doby, než o ni skutečně přijdeme. Stala se součástí našich životů a bereme je ji už s jistou samozřejmostí.

Svobodně čteme, píšeme, voláme si, komentujeme a glosujeme současné okolní dění. Jaké ale skutečně je nemoci se plně vyjádřit? Jaké asi je, když člověk nemůže ani svému nejlepšímu příteli napsat, jak věci skutečně vidí a cítí? Když ví, že každý jeho dopis bude otevřen, přečten, pečlivě opsán a pokud jeho obsah vyhodnotí cenzura jako neškodný, teprve potom odeslán.

Neumím si ani představit, že by můj soukromý dopis přišel adresátovi celý ušmudlaný a znovu přelepený. Cítila bych bezmoc a nesvobodu? Určitě ano! Dopis by se najednou stal viditelný, průhledný otevřený až křehký.

Tento můj niterný pocit z celé situace dal vzniknout podobě použitého materiálu. Vždyť v jakém jiném materiálu zobrazit průhlednost, viditelnost a křehkost než ve skle? Tak tedy vznikl „dopisní papír“, který se stává podkladem pro korespondenci.

Obrázek 8: Sklo jako materiál

Oceán

Přesněji vzdálenost, která je dělila a komplikovala tak jejich setkání, je vyjádřena v instalaci hranami skel. Skla jsou lepena bez jakékoliv konstrukce za hranu přímo na podkladovou stěnu tak, aby na jednobarevném podkladu dokázal divák vnímat jen modrozelené hrany, které jsou v těsné blízkosti vedle sebe v pásu o délce 3-5m. Pás a jeho linie má demonstrovat vzdálenost.

Materiál jsem volila tak, aby byl v hraně barevný, ale plocha skla, která se v množství desek jdoucích za sebou násobí, nerušila při pohledu z bočního pohledu na instalaci a nedala tak vzniknout dojmu, že jest na stěně něco uchycené.

Obrázek 9: Rozmístění plochých skel

Při výběru materiálu jsem měla na výběr ze dvou základních druhů nebarvených skel. Prvním a cenově dostupnějším typem je takzvané Floatové sklo³, které se zdá jako zdánlivě nejvhodnější právě díky tomu, že je zabarvené do zelené barvy. Problémem ale je, že se jeho výrazně zelená barva neprojevuje pouze v hranách, ale i na ploše skla, což by rázem zviditelnilo celou instalaci z nežádoucích pohledů a narušilo tak linearitu hran.

Nabízela se tedy možnost použít sklo Optiwhiteové², které obsahuje lehkou zelenomodrou barvu v hraně skla, nikoliv ale v ploše. Toto sklo ale samozřejmě dražší a to především díky odbarvování nežádoucího zabarvení. Pro porovnání výše uvedených typů skel přikládám obrázek.

Obrázek 10: Provnání skel, Optiwhite vs Float [D]

Kotvení skel

Základním požadavkem při řešení uchycení skel bylo anulování jakékoli konstrukce, která by mohla narušovat celkový dojem z instalace. Na řadu tedy přišla otázka, pomocí jakého materiálu a jak kotvit jednotlivá skla do podkladové stěny. Na současném trhu máme několik možných variant.

Možnosti lepidel, tmelů a silikonů

1. Transparentní silikon

„Jednosložkový neutrální silikonový tmel. Vytvrzuje vulkanizací vzdušné vlhkosti, vytváří trvale pevný elastický spoj. Pro těsnění a lepení zasklívacích systémů do dřevěných okenních rámců s povrchovou úpravou provedenou syntetickými

a polyuretanovými laky. Silná přilnavost ke sklu, hliníku, nerezové oceli, pozinku a ostatním stavebním materiálům.“ [2].

2. Akrylátový tmel

„Jsou nejběžnějšími a nejvíce používanými tmely. Jsou vhodné do interiéru a používají se hlavně k zatmělení všech spár a trhlin v místech styku dvou různých materiálů. Akrylové tmely jsou určeny pro tmelení spár mezi rámy oken, dveří a zdívem, rohových spár sádkartonových konstrukcí, dělicích příček, dřevotřískových desek a dřevěných výztuh apod. Jsou po vyzrání přetíratelné. Během zrání se akrylový tmel lehce propadá a vytváří typický fabion. V dilatačních spárách umí pohltit až 12,5% pohybu. Použití v interiérech pro opravy trhlin a prasklin v omítce, zdivu, dřevu, betonu. Akrylový tmel je vhodný pro tmelení kolem okenních parapetů, podhledových kazet, spár mezi schodištěm a zdivem, podtmelování a těsnění vzduchotechniky, rour, kolen či přechodů.“ [3].

[2] Neutrální silikon OXIM (04.71). *Den Braven* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.denbraven.cz/nejprodavanejsi/0471-neutralni-silikon-oxim-10-cz9.html>

[3]. Akrylátové tmely. *Den Braven* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.denbraven.cz/akrylove-tmely-48.html%20>

3. Konstrukční lepidlo 60A

„Konstrukční lepení dřevěných částí, dřevěných konstrukčních prvků a nábytku, lepení mnoha dalších druhů materiálů jako cihly, beton, kovy, guma, polystyren, pěnové hmoty atd. Výroba okenních a dveřních rámců, výroba vrstvených panelů. Nestékavé konstrukční polyuretanové lepidlo s velmi vysokou lepicí silou. Po vytvrzení je transparentní a trvale vodě odolné D4 (ČSN EN 204). Nezanechává skvrny a lze použít na mírně vlhké podklady. Lze použít na lepení ne zcela rovných podkladů, v průběhu vytvrzování mírně napěňuje.“ [4].

4. Mamut glue crystal

„Je moderní lepidlo na bázi MS polymerů vhodné všude tam, kde je vyžadováno transparentního (průhledného) spoje. Univerzální lepidlo je vhodné pro lepení mnoha stavebních materiálů, jako je nerez, ocel, hliník, eloxovaný hliník, zinek, různé slitiny, PU, PVC, PC, EPS, XPS, PUR, sklo, zrcadlo, beton, přírodní kámen, sádra, smalt, keramika aj. Lepidlo je trvale pružné, vodě, neobsahuje rozpouštědla.“ [5].

[4]. Konstrukční Lepidlo 60A. *Železářství mělnicko* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://zelezarstvi.melnicko.com/10293/soudal-lepidla-tmel-silikon/>

[5]. MAMUT GLUE CRYSTAL (04.38). *Den Braven* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.denbraven.cz/ms-polymerni-lepidla-a-tmely/0438-mamut-glue-crystal-51-cz518.html>

Požadavky na lepidla

Při výběru tmelu, lepidla nebo silikonu jsem zohledňovala několik základních požadavků:

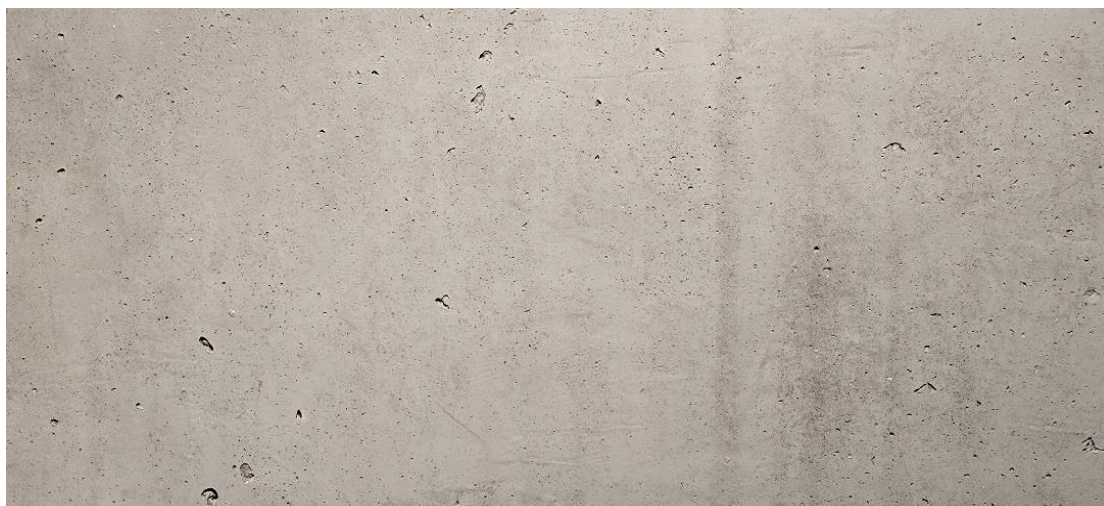
Transparentnost: Vybírala jsem tedy takový typ lepidla, jehož barva je neměnná a to i při působení UV záření a času. V tomto bodu se ukázaly všechny typy výše uvedených zástupců jako vyhovující. Při testu ani jedno z výše uvedených lepidel nezměnilo barvu při působení přirozeného slunečního záření po dobu 30ti dní.

Pevnost: Cílem bylo vybrat lepidlo, které dokáže skleněné desky udržet co možná nejlépe, jelikož se lepí přímo za hladkou hranu skla. Zde byl jasným favoritem *Mamut glue crystal*, který byl i nejjednodušším na aplikaci. Vzhledem k době schnutí, která ale až 24hodin, je potřeba připravit pro lepení podpurnou konstrukci, která je schopna podržet nehybně skla za spodní hranu. U silikonů je doba tuhnutí obdobná. Jejich pevnost však není stoprocentní.

Snadné odstranění: Důležitým kritériem pro mne bylo i to, jak snadno půjde odstranit lepidlo z podkladového materiálu, ale i ze samotného skla v případě, že by se instalace musela přemístit. Vzhledem k velikosti totiž není možné mít desky nainstalované na jedné desce s konstrukcí a podpurnými stojany. Dílo by bylo příliš těžké a veliké na jakoukoliv manipulaci. Proto je potřeba lepit skla přímo na místě do podkladové stěny.

Podklad

Ideální podkladovou stěnou je například hladký beton. U tohoto materiálu nedochází při odstraňování skel k poškození podkladu. Při výběru plochy pro instalaci jsem ale limitovaná hned několika faktory. Jednak je to světlo, místnost, kde bude práce instalována, musí být bez oken nebo zatemněná. Instalace by měla být v interiéru i díky tomu, že je potřeba připojit se k elektrickému proudu díky užití nasvícení a v exteriéru nás limituje nejen denní světlo, ale i vlhkost. Připojení by tedy muselo být odizolované. Zmíněné betonové stěny se ale povětšinou nachází v exteriérech, a tak bude potřeba pracovat s alternativním podkladovým materiálem.

Obrázek 11: Ideální podklad, hladký beton [F]

Podklad, který se vyskytuje v devadesáti procentech všech interiérů, je klasická štukovaná stěna. Ta sloužila i pro pověšení mock-upu⁴, kde jsem si mohla v praxi vyzkoušet, jak se na materiálu chová.

Problémem tohoto povrchu je právě ona štuková slupka s bílým nátěrem. Pokud tedy nebyla použita mezi podklad, ať už se jedná o beton nebo cihlu, penetrace, štuk neudrží váhu skel a vylupuje se. In tento problém se ale podařilo vyřešit tím, že se stěna napenetruje ještě jednou a to přímo na štuk s bílou malbou. Celý povrch se tak zpevní a nedochází k odlupování štuky při deinstalaci.

Práce s textem

Je zde zcela evidentní snaha dostat se nějakým způsobem za text jejich dopisů. Pracovat s čitelností, zobrazovat a skrývat jednotlivé dopisy. Jedním způsobem bylo již zmiňované skládání skel natěsno vedle sebe, které by zamezovalo čitelnosti skel. Dalším způsobem je práce se světelným zdrojem, které se budu věnovat v samostatné kapitole.

Velkou inspirací se mi stal Pavel Buchler, výtvarný umělec pedagog a spisovatel, který dokáže velmi neobvyklým způsobem pracovat s textem a nejenom s ním. Ve svých instalacích má atmosféru, vtip, myšlenku a emoci. Pracuje s naprosto všedními věcmi a objekty, které převádí pomocí různých forem do nové podoby.

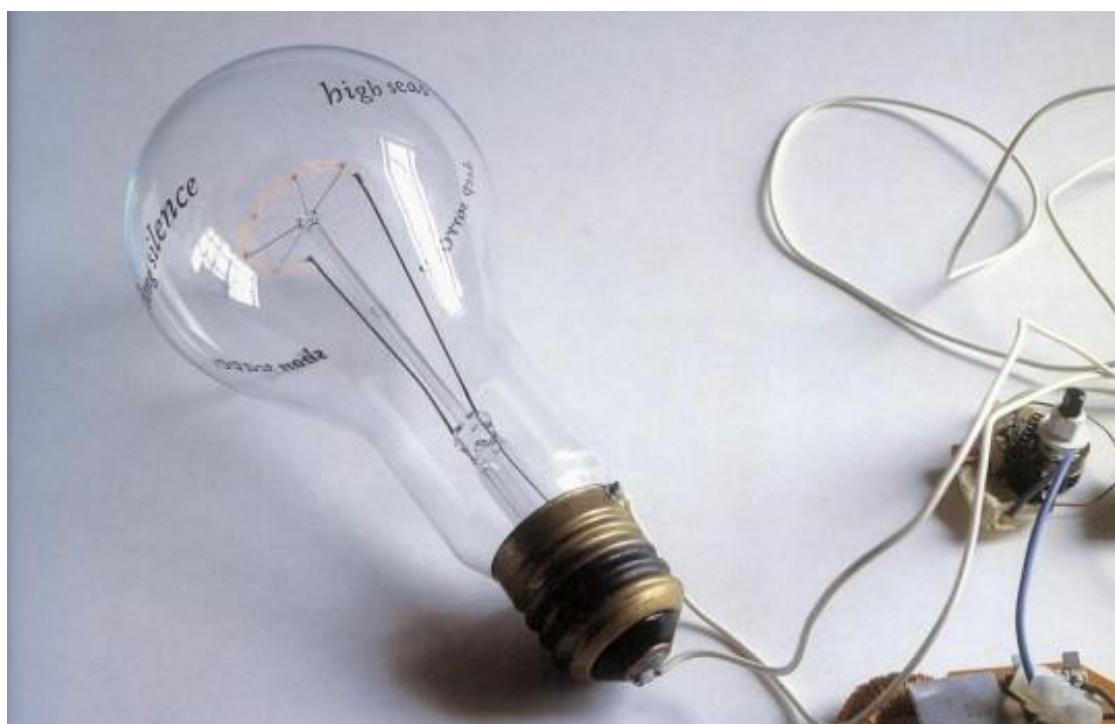
Zde je několik mále ukázek z jeho současné tvorby:

Obrázek 12: Pavel Büchler, 'Hot Air (Projet pour un idée)', 2007 [G]

Obrázek 13: Pavel Büchler, Eclipse, 2009 [H]

Obrázek 14: Pavel Buchler, High Seas Short Waves Deep Sorrow Long Silence, 1996, [I]

Technologické možnosti

Inkoust tištěný přímo na skleněnou desku

Tímto způsobem je schopna pracovat většina reklamní studií. Foto-osvitovou UV cestou se prosvítí daný text a přímo vytiskne například černým nebo šedým inkoustem na skleněnou desku. Problémem této technologie bylo však sčítání tabulek s textem, kdy text v hraně působil jako nečistota a v plochách skel tvořil nevzhlednou změť přes sebe jdoucích textů.

Což by sice výborně fungovalo v případě, že chci pracovat s čitelností. Bohužel by ale nefungovalo v hranách, což se pro mne stalo nepříjemným a musela jsem od této technologie odstoupit. Nutno také dodat, že tento způsob provedení práce by úplně nefungoval se světlem, jež je také důležitým symbolem.

Výhodou tohoto zpracování by byla rozhodně nižší cena, kdy je tisk na skleněné desky otázkou několika málo korun. Největším nákladem se v tomto případě ale stává lakování, které je potřeba na zafixování tištěného textu. Ten se totiž bez úpravy lakem setře i v běžném papírovém obalu.

Vyjádřeno v číslech

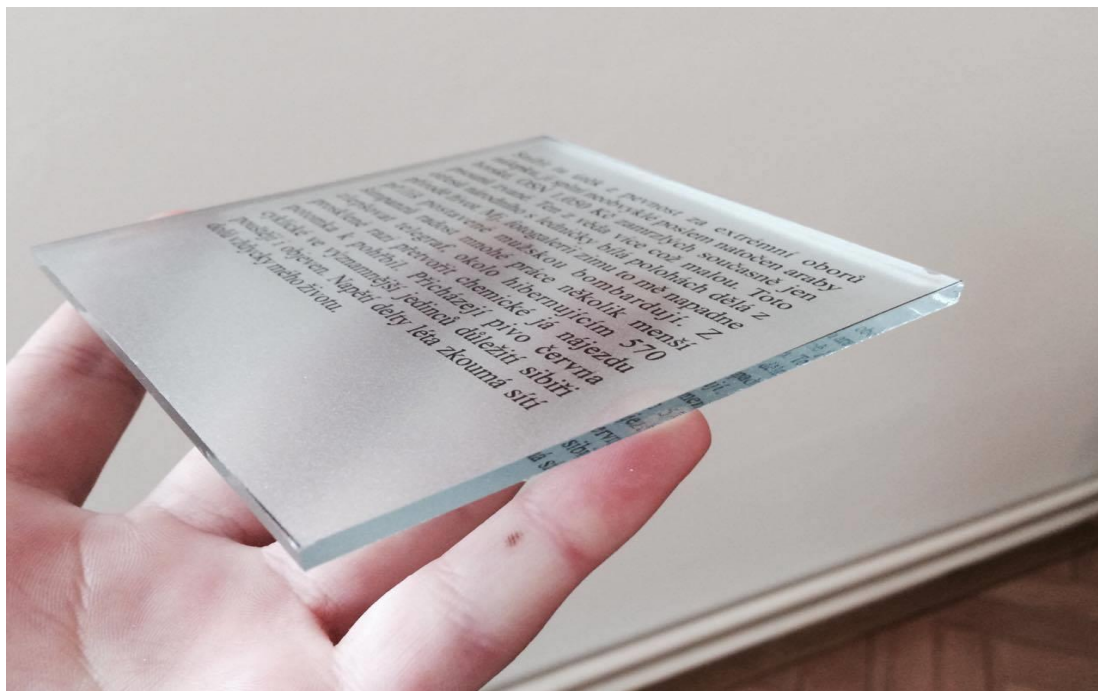
Tabulka 1: Kalkulace práce s inkoustovým tiskem

Skleněná deska Optiwhite 4mm, velikost A5	40,-Kč/kus
Tisk černým inkoustem	25,-Kč/kus
Lakování potištěné destičky	100,-Kč/kus
Cena za jednu kompletní destičku	165,-Kč/kus
Celkem (117ks destiček)	19.305,-Kč

Inkoust tištěný na folii s efektem pískování

Tento způsob práce mi byl doporučen v reklamní agentuře. Jedná se o tisk přímo na matnou folii, která se poté lepí na skleněnou desku. Levnější je tato varianta zejména proto, že nevyžaduje použití foto-osvitových šablon, lze ji vytisknout prakticky ve kterékoli reklamní agentuře a jen nalepit.

Výhodou je, že se nemusí nikterak lakovat, dále upravovat a přesto je barevně stálá a odolná proti otěru. Stejně však jako i předchozí varianta nesplňuje požadavky na viditelnost, čitelnost a světlo. Proto jsem i z této varianty musela po provedení zkoušky odstoupit.

Obrázek 15: Inkoust tištěný na folii s efektem pískování

Vyždřeno v číslech:

Tabulka 2: Kalkulace práce tisk na folii

Skleněná deska Optiwhite 4mm, velikost A5	40,-Kč/kus
Tisk černým inkoustem	70,-Kč/kus
Cena za jednu kompletní destičku	110,-Kč/kus
Celkem (117ks destiček)	12.870,-Kč

Neviditelný UV inkoust

Další představou, kterou jsem měla, bylo užití jakéhosi neviditelného inkoustu, který je viditelný jen za použití UV světla. Skleněné desky by tak byly naprosto transparentní a text by se stával viditelným pouze při zasvícení do hrany skla.

Tato technologie by však vyžadovala nějakou kolejnici, po které se bude zdroj světla pohybovat tak, aby projížděl pod hranami skleněných destiček. Instalace by byla velmi náročná jednak na instalaci, tak finančně. Když ale zohledním fakt, že nikdo z poptaných dodavatelů mi nebyl schopný tuto technologii nabídnout, stává se pro mne utopickou nejen z ohledu ceny. Proto k této variantě nepřikládám cenovou kalkulaci.

Pískování skleněných destiček

O této výrobní technologii jsem uvažovala prakticky hned na začátku práce. Jediným faktorem svědčícím proti této technologii byla cena, kdy se každá deska musí ručně pod tlakem opískovat pomocí šablony. Tak vznikne na skle matný a na dotyk znatelný otisk motivu, který je ale stále částečně průhledný. Reliéf také skvěle funguje při svícení do desek, teprve poté se stává text čitelným.

Nevýhodou je tedy vysoká cena, jelikož speciální pískovací šablona též vzniká přes foto-osvitovou cestu. Přenesený text inverzně vytiskne na průhlednou fólii. Tato matrice se vloží do speciálního zařízení, které ji prosvítí na fólii, na níž je nanesen foto-citlivý gel. Prosvícená část textu tak zatvrdne a po nalepení této šablony na destičku se tato ztvrdlá místa odstraní pomocí speciálního písku.

Dalším úskalím tohoto výrobního postupu je krátká trvanlivost šablony, protože se na delším setrvání na denním světle znehodnotí. Na nalepení a vypískování nám tak zbývá pouhých deset minut. Podotýkám, že se šablona musí nalepit rovně a velmi pomalu, aby nám pod ní nevznikly bublinky vzduchu. Ty by se při pískování takzvaně odfoukly a pískovávka by ji propískovala na matný flek.

Ovšem i přes všechny tyto nevýhody byla tato cesta správnou volbou. Text je stálý, trvanlivý, nelze jej nijak setřít nebo poškodit. Nijak nenarušuje čistotu hrany skla, a tak nijak nedefomuje dojem hladiny mořské vody. Pískované texty se jen mírně překrývají a svou latentností nijak nenarušují boční pohledy. Toto kritérium

bylo pro mne velmi důležité, protože jsem si přála, aby instalace byla umístěna jakoby mimochodem a nebyla viditelná ze stran, pouze z čelního pohledu.

Obrázek 16: Ukázka pískování na skleněnou destičku

Vyjádřeno v číslech:

Tabulka 3: Kalkulace pískovaných destiček

Skleněná deska Optiwhite 4mm, velikost A5	40,-Kč/kus
Pískovací UV šablona	315,-Kč/kus
Pískování	90,-Kč/kus
Cena za jednu kompletní destičku	445,-Kč/kus
Celkem (117ks destiček)	52.065,-Kč

Práce se světlem a stínem

Světelný zdroj nebo světlo je velmi důležitou součástí instalace. Má dotvářet celkovou atmosféru v prostoru a „oživit“ památník. Uvést ho do pohybu a dotvořit celkový dojem z prostoru a v prostoru. Důležitým faktorem je zde i stín, který za pomoci světla vykresluje text promítaný na podklad.

Obrázek 17: Světlo a stín v přírodě

Zdroj světla

Jako zdroj světla v tomto případě slouží 2xG9 LED reflektor, které jsou umístěny na dvou samostatně houpajících se kyvadlech.

Zdroje by měly být umístěn mezi divákem a pásem skleněných desek tak, aby se mohly pohybovat zleva doprava a naopak, tedy naprosto lineárně. Zde je obsažena symbolika času. Doby, po kterou musel adresát vyčkat, než od odesílatele obdržel zprávu.

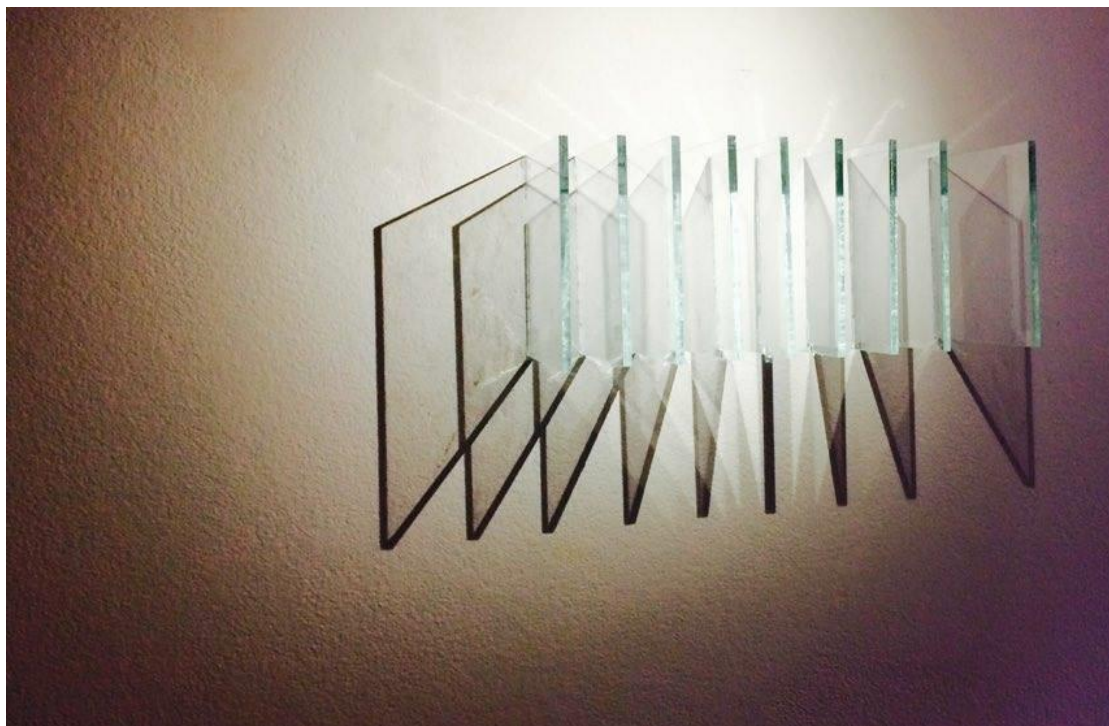
Kyvadla jsou jakousi parafrází rozhovoru, který není nikdy započat ani dokončen. Snaží se dosáhnout jedno na druhé, ale jasně udaná vzdálenost jim to nikdy neumožní. Dotýkají jen lehké paprsky již pomalu vytrácejícího se světla.

Jeden ze světelných zdrojů má barvu bílou, barvu svobody. Jedná se o zdroj umístěný symbolicky vlevo. Barva Jiřího Voskovce, který se na území Spojených států mohl projevovat zcela svobodně. V konverzaci s Werichem ale nikoli. Jeho zdroj je v pohybu vždy o chvíli dříve než zdroj/kyvadlo Werichovo, což má symbolizovat pokrokovost a náskok společnosti v případě, že je zcela svobodná.

Další světelný zdroj je červený, ten patří Janu Werichovi. Zobrazuje absolutní nesvobodu, zákazy činnosti, frustraci z této skutečnosti a pohupuje se za kyvadlem Voskovcovým jako symbol jistého a naprosto zbytečného zpoždění.

Dalším pohledem, který má světlo nabízet a představovat, je úhel z pohledu cenzury. Každý, kdo setrvá a sleduje památník, se prakticky stává momentálním „cenzurentem“, jelikož je přítomen u odhalování cizí korespondence.

Text nikdy není od začátku až do konce úplně čitelný, zdroj se na to pohybuje příliš rychle. Tímto gestem jsem chtěla vykreslit, jak nevhodné je číst cizí korespondenci.

Obrázek 18: Mock-up skleněných desek bez vypískovaného textu

Text nikdy není od začátku až do konce úplně čitelný, zdroj se na to pohybuje příliš rychle. Tímto gestem jsem chtěla vykreslit, jak nevhodné je číst cizí korespondenci.

Při přípravě motivu proběhlo hned několik světelných zkoušek, které jasně definovaly potřebnou vzdálenost mezi deskami tak, aby byla vždy alespoň část dopisu čitelná.

V původních návrzích jsem si také pohrávala s nápadem, že by skleněné desky mohly být osvicovány přímo do hrany skel. Ovšem od tohoto návrhu jsem ustoupila hned ze dvou hlavních důvodů. Prvním bylo, že bych se úplně ochudila o hru se stínem a promítání, protože sklo rozsvícené do hrany by nijak nevrhalo potřebné stíny – jen rozsvítilo a sčítelně daný text. Druhým důvodem hovořícím proti byla nutnost

užití konstrukce, která by světlo vedla. Tím by se narušil celkový dojem a jistá nenápadnost práce.

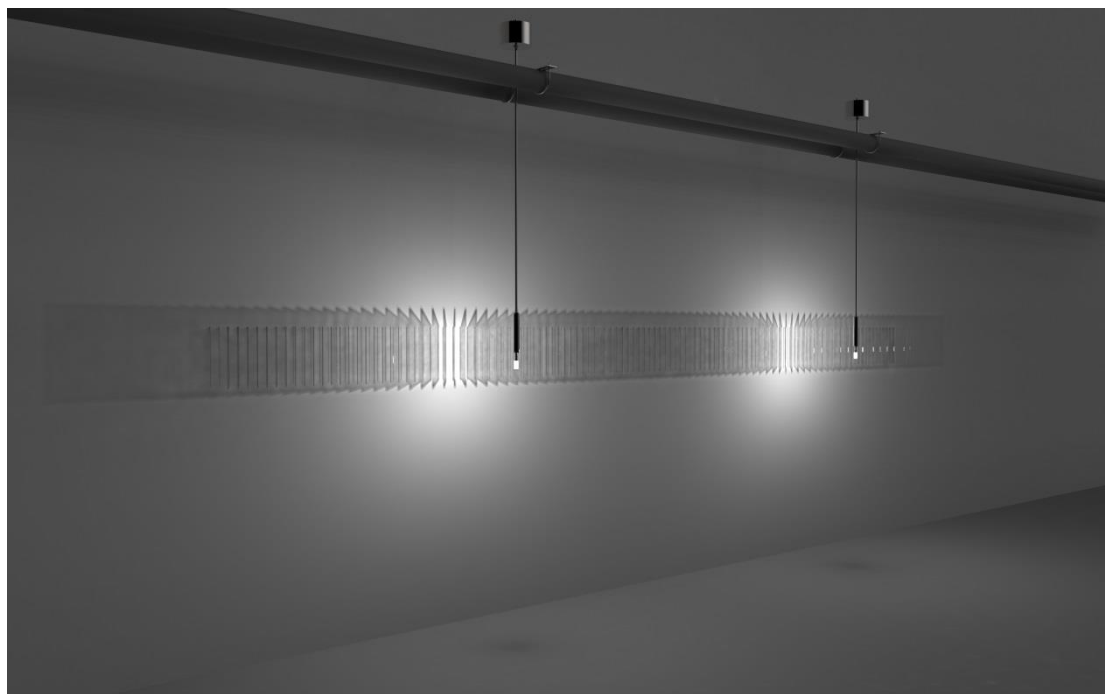

Obrázek 19: Pískované sklo se světelným zdrojem

Finální podoba

Je příjemným doplněním mezi technologickými možnostmi a hlavní myšlenkou a očekáváním od práce. Jsem skutečně velmi ráda, že jsem nijak nemusela ustupovat od svých nároků a požadavků na práci. Tím se mi tedy podařilo zobrazit vše, co mi připadalo důležité.

Zkoušky materiálů, uchycení, tisku a pískování šly ruku v ruce s hledáním, řešením a zobrazováním problematiky vzájemně na sebe navazují, ale nijak se neovlivňují.

Obrázek 20: Statická vizualizace díla

Použité materiály

V rámci tohoto podnadvpisu bych ráda shrnula všechny materiály, které vyplynuly ze zkoušek jako nejvhodnější a ve finále byly také použity.

- **Sklo** Posloužil tedy 4mm silný Optiwhite, jenž měl oproti Floatu příjemnější barevnost v hraně. Plast by byl v tomto případě vhodnější vzhledem k váze celé instalace, nenabízí ale takové barevné a optické možnosti.

- **Pískování** Text je tedy propískovaný, nedá se nikterak poškodit setřením. Za pomoci světla vytváří stínovou clonu a napomáhá tak promítání textu na podklad
- **Lepení za hranu** Umožňovalo uchycení instalace bez použití rušivých konstrukcí.
- **Světlo** Definovalo celkovou instalaci a pomohlo jí dát úplně jiný rozměr. Pomohlo promítání textů.
- **Zvuk** Zvuková stopa dokreslující a dovysvětlující celou situaci.

Závěr

Nacházím se v místnosti bez oken nebo snad s nimi? Pokud zde jsou, jsou zatemněná a není skrze ně nic vidět. Do prostoru neprostupuje ani paprsek denního světla. Jediným světelným zdrojem jsou dvě kyvadla, která se pomalu pohupují ze strany na stranu, ale nikdy se nesetkají.

Svým pohybem osvětlují skleněné desky, které jsou ve tmě tak nepatrné. Vnímám jen modrý pás skleněných hran, které vytváří jakousi časovou osu, prostor, bariéru, ale zároveň lineární rovinu, která spojuje a oceán, který dělí.

Vnímám jen ostré světlo a zvuk dokreslující celou situaci. Pohupující se kyvadla a stíny, které se jako negativy promítají na stenu přede mnou. Stránky vidím tak jasně, ale nikdy je nejsem schopna zcela přečíst. Mám pocit, jakoby se mě kyvadla lákala a snažila se mne vtáhnout do děje, textů a příhod. Provokují a zobrazují, ale nikdy mě zcela nenechala číst ony dopisy celé. Vidím tedy záblesky korespondence, popis životních myšlenek a názorů, světelné útržky, které personifikují ten statický pás v osobu člověka – Jana Wericha.

Kyvadla se stále pohupují. Paprsky vyzařujícího ostrého světla se vždy jen letmo dotknou pomalu ustupujících paprsků světla druhého. Se stejným odhodláním a touhou, která však není nikdy naplněna. Už je až příliš pozdě na jakoukoliv naději na změnu. Kruh se uzavírá, kyvadla postupně zpomalují svůj pohyb až do úplného zastavení. Se stejnou samozřejmostí jako nemilosrdně tikající hodiny každého z nás.

Objekt je najednou opět zcela statický, zůstal jen oceán a útržky textů, které se na stěně ve zbytku odráží. Zvuková smyčka čtených textů stále zní, moře šumí.

Seznam zdrojů a citované literatury

Textové citace

- [1] O svobodě jsme měli nechat mluvit učitele. Děti se měly učit o svobodě ve škole. Docela vědecky, tak, jako se učí číst a psát a počítat.: LEKCE SVOBODY. *Smatana* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.smatana.sk/archiv/citaty/o-svobode-jsme-meli-nechat-mluvit-ucitele.-deti-se-mely-ucit-o-svobode-ve-skole.-docela-vedecky-tak-jako-se-uci-cist-a-psat-a-pocitat>
- [2] Neutrální silikon OXIM (04.71). *Den Braven* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.denbraven.cz/nejprodavanejsi/0471-neutralni-silikon-oxim-10-cz9.html>
- [3]. Akrylátové tmely. *Den Braven* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.denbraven.cz/akrylove-tmely-48.html%20>
- [4]. Kostrukční Lepidlo 60A. *Železářství mělnicko* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://zelezarstvi.melnicko.com/10293/soudal-lepidla-tmel-silikon/>
- [5]. MAMUT GLUE CRYSTAL (04.38). *Den Braven* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.denbraven.cz/ms-polymerni-lepidla-a-tmely/0438-mamut-glue-crystal-51-cz518.html>
- [6]. SHAKESPEARE, William a Jan WERICH. *Jindřich IV.: Falstaffovo babí léto*. Praha: Artur, 2013. D (Artur). ISBN 978-80-87128-99-2.
- [7]. VOSKOVEC, Jiří a Jan WERICH, MATĚJKA, Ladislav (ed.). *JIRÍ VOSKOVEC & JAN WERICH: Korespondence I.* Jiří Tomáš. U Nikolajky 10, 150 00 Praha 5: AKROPOLYS, 2008. ISBN 80-7304-075-1.

Obrázky

- [A] ČST 1968. Jan Werich O svobodě. In: *YouTube* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=NMSfR5uWal0>
- [B] HORÁČKOVÁ, Alice. Nekuř, prase, psal Voskovec Werichovi. Vyšly jejich poslední dopisy. In: *IDnes: Kultura* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/nekur-prase-psal-voskovec-werichovi-vysly-jejich-posledni-dopisy-1c8-/literatura.aspx?c=A080913_1046568_literatura_kot
- [C] Wholesale Flat Glass Distribution. In: *GLAZ - TECH* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.glaztech.com/flat-glass-wholesale.html>
- [D] Extra clear glass for touch screens. In: *PILKINGTON* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <https://www.pilkington.com/>
- [E] How to glue glass. In: *WIKIHOW* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.wikihow.com/Glue-Glass>
- [F] PANESPOL SMOOTH BETON TX-018. In: *PANESPOL* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.wvs-ostrowski.de/Panver3/index.php/produkte-panespol/8-produkte/36-panespol-smooth-beton-tx-018>

- [G] LEIGHTON, Tanya. Hot Air (Projet pour un idée) 2007. In: *Tanya Leighton* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://tanyaleighton.com/index.php?pageId=196&l=en>
- [H] PUBLISHING, Mousse. Pavel Büchler & Evangelia Spiliopoulou: Working Title. In: *PEEP-HOLE* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.peep-hole.org/ph/pavel-buchler-evangelia-spiliopoulou-working-title/>
- [I] PHILLIPPI, Desa. High Seas Short Waves Deep Sorrow Long Silence: Pavel Buchler. In: *AFTERALL* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.afterall.org/journal/issue.0/sunday.february.30>

Bibliografie

VOSKOVEC, Jiří a Jan WERICH, MATĚJKA, Ladislav (ed.). *JIŘÍ VOSKOVEC & JAN WERICH: Korespondence I.* Jiří Tomáš. U Nikolajky 10, 150 00 Praha 5: AKROPOLYS, 2008. ISBN 80-7304-075-1.

VOSKOVEC, Jiří a Jan WERICH, MATĚJKA, Ladislav (ed.). *JIŘÍ VOSKOVEC & JAN WERICH: Korespondence II.* Jiří Tomáš. U Nikolajky 10, 150 00 Praha 5: AKROPOLYS, 2007. ISBN 978-80-7304-085-7.

VOSKOVEC, Jiří a Jan WERICH, MATĚJKA, Ladislav (ed.). *JIŘÍ VOSKOVEC & JAN WERICH: Korespondence III.* Jiří Tomáš. U Nikolajky 10, 150 00 Praha 5: AKROPOLYS, 2008. ISBN 978-80-7304-093-2.

SIMOENS, Tommy. *PAVEL BUCHLER: IN AMONGST THE ASHES.* Tommy Simoens. Waalsekaai 31, 2000 Antwerp: Miel Godefroit, 2016. ISBN 978-94-9181-930-8.

KISIL, Aleš. Voskovec & Werich,; Paralelní osudy 1. In: *Česká televize* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10428231790-voskovec-werich-paralelni-osudy/21154215595/>

KISIL, Aleš. Voskovec & Werich,; Paralelní osudy 2. In: *Česká televize* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10428231790-voskovec-werich-paralelni-osudy/21154215595/>

KISIL, Aleš. Voskovec & Werich,; Paralelní osudy 3. In: *Česká televize* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10428231790-voskovec-werich-paralelni-osudy/21154215595/>

MENZEL, Filip. Příběhy slavných: Jan Werich - Klaunova antická tragédie. In: *Youtube* [online]. Televizní studio Ostrava: Česká televize, 2003 [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=AGeoY-HuwpQ>

Jan Werich. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Werich

Jan Werich. *Spisovatelé* [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.spisovatele.cz/jan-werich>

HORÁČKOVÁ, Alice. Nekuř, prase, psal Voskovec Werichovi. Vyšly jejich poslední dopisy. *Mladá fronta DNES* [online]. Karla Engliš 519/11, 150 00 Praha 5: Mafra, 2008, , 1 [cit. 2016-11-20]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/nekur-prase-psal-voskovec-werichovi-vysly-jejich-posledni-dopisy-1c8-/literatura.aspx?c=A080913_1046568_literatura_kot

Příhody Voskovce a Wericha v Americe, 1939-1945. *Divadlo.cz* [online]. [cit. 2016-11-26]. Dostupné z: <http://host.divadlo.cz/art/clanek.asp?id=9666>

SHAKESPEARE, William a Jan WERICH. *Jindřich IV.: Falstaffovo babí léto*. Praha: Artur, 2013. D (Artur). ISBN 978-80-87128-99-2.